

Kovács György életút-interjú

Készítette: Rozsonits Tamás

A beszélgetés időpontja: 2015. november 13, Budapest, II. kerület
Szerkesztett, tömörített, lábjegyzetekkel ellátott változat.

Rozsonits Tamás:

Mesélj a családról, kérlek.

Kovács György:

Budapesten, Kőbányán születtem 1942. február 4-én és ott is nőttem fel. Édesapám nagyon korán meghalt, így öcsémmel együtt édesanyánk nevelt minket.

Rozsonits Tamás:

Volt hagyománya a családban a művészeteknek, ezen belül a zenének?

Kovács György:

A művészetek iránti indíttatásom nem a családban gyökerezett. Amikor választanom kellett, hogy zenész legyek-e, édesanyám kijelentette, hogy szó sem lehet róla, először legyen egy „becsületes” szakma a kezemben, csak utána mehetek zenélni. Egész gyermekkoromban rajongtam a klasszikusokért és az operákért. Számomra a legnagyobb ajándékot az *Operák könyve*¹ jelentette, kívülről tudtam kedvenc szerzőim életrajzát és minden művük sztoriját. Abban a korban voltam gyerek, amikor megjelent a „hosszan játszó” lemez, a 33 1/3-os fordulatú LP, nekem az maga volt a csoda. Az otthoni lemezjátszónk elég gyakran meghibásodott (mert kikopott a dörzskerék talán az általam okozott extra igénybevételtől), de volt egy Standard² márkájú rádiónk is. Akkoriban – szemben a mostani korrallal – elég sok zenés rádióműsor készült. Azokat hallgattam éjjel-nappal. Éjszaka fejhallgatón. Abban az időben nem került nagyon sokba a lemez, a zsebpénzemből mindig össze tudtam rakni a rávalót. De – szemben Miklós öcsémmel, aki inkább a beatzenéhez érezte magát közel, aztán újságíróként sok zenei kötődésű cikket, kritikát írt és számos zenésszel készített interjút – én nagyon elutasítottam az akkori tánczenét, nem voltam hajlandó meghallgatni.

Rozsonits Tamás:

És mikor és kezdtél el zenét tanulni?

Kovács György:

Gyermekkoromban kezdtem zongorázni, de amikor elértem arra a szintre, hogy már minden nap kellett volna gyakorolni, viszont nem volt zongoránk és meguntam a szívességkéréseket, rákényszerültem arra, hogy más hangszerre váltsak. Állami zeneiskolába jelentkeztem fúvós szakra, mert aki ott tanult, kapott hangszert, amit haza is vihetett. Trombitálni szerettem volna, de a trombiták kifogytak pechemre, helyette a harsonát ajánlották, én pedig elfogadtam, bár addig ezt a hangszert nem igazán ismertem. A tanulás folyamán aztán nagyon megszerettem, mert a harsona rendkívüli módon finomítja a hallást. Hét fekvés található rajta, amiket milliméter pontossággal kell eltalálni, különben hamis az, amit játszol. A kottaolvasásban is sokat segített ez a hangszer, mert saját magadnak kell képezned a hangokat, nincs billentyű, ami megszólaltatja őket. Fúvós hangszereken az első időkben nagyon gyors a fejlődés. Fél év elteltével a tanárom, Zircz György inspirálására

---

¹ Balassa Imre–Gál György Sándor: *Operák könyve* Zeneműkiadó, Budapest, 1962

² A Standard Villamossági Rt. meghatározó gyártó volt rádiókészülékek előállításában 1928–1948 között Magyarországon

szimfonikus zenekarban kezdtem játszani, az ÉDOSZ³ Központi Szimfonikusok basszuspozaunosa lettem. Fantasztikus időszak volt, életem egyik csúcskorszaka. Eljutottam az „alig merem megfújni a hangszert”-érzéstől „a zenekar megbecsült tagja”-státuszig. Nagyon sok, később híressé vált zenésszel találkoztam itt, például Czidra Laci⁴ oboással, Csiba Lajos⁵ klarinétossal, aki később a Magyar Rádió szerkesztője lett, valamint a Szilvy testvérekkel.⁶ Cser Gusztáv volt a karmesterünk, ő fogta össze a zenekart. Egészen az egyetemi diploma megszerzéséig ott zenéltem.

Rozsonits Tamás:

Mikor érintett meg először a beatzene?

Kovács György:

Amikor gimnáziumba kerültem, akkor a Rákóczi út 80-ban a kapu alatt a Hanglemezudvarban⁷ Czeglédi úr angol és amerikai lemezekről vágott fel műanyagra egy-egy számot. Ha jól emlékszem, ezeket harminc forintért árusította, ami akkoriban nem volt olcsó! Nagylemezeket is kölcsönzött, egy napra hatvan forintért, visszavételkor pedig tüzetesen átnézte a kölcsönadott korongokat, hogy nem károsodtak-e. Akkor kezdtem az amerikai tánczenével ismerkedni, Little Richard, Fats Domino,⁸ Connie Francis,⁹ Brenda Lee¹⁰ például.

Rozsonits Tamás:

Milyen tanulónak számítottál és melyek voltak a kedvenc tantárgyaid?

Kovács György:

Jó tanuló voltam, négyes szintű. Fantasztikus tanáromnak, Tihanyi Károlynak köszönhetően az irodalom volt a nagy kedvencem. Korábban egy gimnázium igazgatóhelyettese volt, de az 1956-os tevékenysége miatt onnan kitették, akkor jött Kőbányára, az I. László Gimnáziumba tanítani. Az irodalmi érdeklődésem kiszélesítése mellett neki köszönhetem, hogy hangmérnök lettem. A zene iránti elkötelezettségem akkoriban köztudott volt már, de emellett kiskoromtól fogva bütyköltem rádiókat, elektromos berendezéseket. Tihanyi tanár úr a Ludovikán¹¹ végzett és mesélte, hogy van egy régi osztálytársa, Nemeskürtynek¹² hívják, menjek el hozzá a Könyves Kálmán körúti filmgyárba és kérdezzem meg tőle, hogy ilyen érdeklődéssel mit tud ajánlani. Harmadikos gimnazista voltam, amikor felkerestem Nemeskürty tanár urat, éppen Jancsó Mikós¹³ volt nála. Elmondtam, hogy

---

³ Élelmiszeripari Dolgozók Szakszervezeteinek Szövetsége

⁴ Czidra László (1940–2001) blockflöteművész és zenetudós, a magyarországi régizene-mozgalom kiemelkedő alakja, a Camerata Hungarica alapítója. 1981-ben Liszt-díjjal, 2006-ban posztumusz Apáczai Csere János-díjjal tüntették ki.

⁵ Csiba Lajos (1943–) a Magyar Rádió zenei szerkesztője. Vele készült életút-interjúnk itt olvasható:

www.csehtamasprogram.hu/docs/Csiba_Lajos.pdf

⁶ Szilvy Csaba gordonkaművész és Dr. Szilvy Géza hegedűművész 1971 óta Finnországban élnek és oktatnak zenét a Helsinki Sibelius Zeneakadémián.

⁷ A Czeglédi Hanglemezudvarról írt ismertetőnk az alábbi linken érhető el:

www.csehtamasprogram.hu/alprogramok/konnyuzenei-orokseg/poptorteneti-tanosveny/czeglédi-hanglemezudvar.

⁸ Fats Domino (szül.: Antoine Dominique Domino, 1928–) meghatározó amerikai rock and roll énekes és zongorista.

⁹ Connie Francis (1938–) amerikai énekesnő.

¹⁰ Brenda Mae Tarpley (1944–) amerikai énekesnő.

¹¹ A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia a magyar katonai felsőoktatás intézménye volt 1945 előtt.

¹² Nemeskürthy István (1925–2015) Széchenyi-, József Attila-, Balázs Béla- és Kossuth-nagydíjas író, irodalom- és filmtörténész, egyetemi tanár, nyugállományú dandártábornok.

¹³ Jancsó Miklós (1921–2014) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező, forgatókönyvíró, érdemes és kiváló művész.

zenélek és van némi technikai érdeklődésem is, erre ő: akkor legyél hangmérnök! Azt sem tudtam, mi az. Mondtam, hogy jó. Ehhez viszont akkor még, hála Istennek, egyetemi végzettség kellett. Ma, aki a kezébe vesz egy felvevő berendezést, az már hangmérnök. Emlékeim szerint a sorsomat meghatározó beszélgetés mindössze öt percet vett igénybe Nemeskürthy István idejéből.

Rozsonits Tamás:

Milyen szakon oktatták ezt az egyetemen?

Kovács György:

Akkoriban nem volt hangmérnök-oktatás, ezért a Budapesti Műszaki Egyetem villamosmérnöki karának gyengeáramú szakán végeztem, ahol az utolsó évben lehetett választani akusztikát. Sokat tanultam Barát Zoltán tanár úrtól.

Rozsonits Tamás:

Nehéz volt bekerülni az egyetemre?

Kovács György:

Nehéz. Kemény felvételi volt matematikából és fizikából, de engem elsősre felvettek. Mivel nem villamosmérnök szerettem volna lenni, hanem a hangmérnök, nagyon fontos volt valami kiegészítő hobbi. Cser Gusztáv vezette akkoriban a Műszaki Egyetem szimfonikus zenekarát is, emiatt két helyen is játszottam, nagyon komoly repertoárunk volt. Sokat jártunk hazai fellépésekre és külföldi vendégszereplésekre. Éppen Prágában léptünk fel, bennem akkor már birizgált valami, láttam egy Futurama¹⁴ gitárt egy hangszerbolt kirakatában, szép piros, hosszú, tömör testű, úgyhogy a fellépti díjakat összerakva megvásároltam a hangszer. Másodévesek voltunk, és az egyik tankörtársam, aki megszállott magnós volt, mindig jött, mutogatta a felvételeket, hogy ezt hallgasd meg! Cliff Richard,¹⁵ Shadows,¹⁶ Fats Domino, Champs, ilyesmiket. Egy idő után arra jutottunk, hogy nekünk is meg kellene próbálni! Teljesen autodidakta módon elkezdtük tehát a gitártanulást. A zenekar egy kivételével a tankörtársakból állt, egyedül a basszusgitárosunk volt gépészmérnök-hallgató. Az első pár próbára a kőbányai lakásunkban került sor. A szép piros gitárom után neveztük el a zenekarunkat, így lettünk Futurama.¹⁷ Nagy hasznát vettem a zenei előtanulmányaimnak, mert úgy érkeztem a próbákra, hogy a luxemburgi rádióból leszedtem a számokat és minden szöveget leírtam. Nagy élmény volt számomra is, amikor először megszólalt egy dal és nagyon hasonló volt ahhoz, amit a Radio Luxemburg fadings,¹⁸ zajos adásából füleltem le. Fél éves gyakorlást követően a Vár Kollégiumban kaptunk próbalehetőséget, mivel a basszusgitárosunk fent lakott a Hess András téren. Az Omega¹⁹ volt akkoriban a házizenekar, majd egy év múlva megkértek minket, hogy játsszunk szombatoként a Vár Klub estjein. Fejlesztienünk kellett, felvettünk egy énekest, Kürtösi Gyurit, aki nagyon tehetséges volt, és

---

¹⁴ Csehszlovák gyártmányú elektromos gitár, az első 1953-ban készült Josef Ruzicka mérnök tervei alapján.

¹⁵ Cliff Richard (1940–) angol énekes, a brit zenei élet meghatározó alakja volt az 1950-es évek elejétől az 1960-as évek elejéig.

¹⁶ Brit instrumentális rock and roll zenekar az 1950–1960-as évek között, egy időben ők kísérték Cliff Richardot is.

¹⁷ A Futurama zenekar 1963-ban alakult és 1970-ig működött. Tagjai: Kovács György (szólógitár, pozaun), Ádám Kati (ének), Kürtösi György (ének), Erős Sándor (zongora), Dobrovolni Tibor (dob), Nagy Imre (gitár), Darnyi Béla (basszusgitár). Később az átalakulások következtében játszott a zenekarban Babos Gyula, Laux Tibor, Farkas György, Feszli Miklós, Köves Miklós „Pinyó”, Váradi „Vadölő” László, Hardy Anikó, Román Péter és Kalmus József is.

¹⁸ A rádióadás zavarását nevezik fadingsnak.

¹⁹ 1962-ben alakult Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar rockzenekar.

aki jelenleg George Martinovits néven Kaliforniában él. Nagyon jó hangja volt Gyurinak és a zene finom, lágyabb vonulatát szerette. Gerry and the Pacemakers,²⁰ Dion,²¹ Honeycombs,²² stb. Később hozott egy nagyon helyes kislányt, Ádám Katit, ő lett az énekesnőnk. Jelenleg a Műszaki Egyetem matematika professzora. Úgy emlékszem, közkedveltek voltunk, azt, hogy milyen szinten játszottunk – miután tag voltam –, nem tudom megítélni. A rendszeres Vár Klubos bulik mellett zenéltünk a Műszaki Egyetemen, valamint a SOTE gólyabáljain a Gellért szállóban. 1964-ben a Vidám Színpadon bemutattak egy zenés darabot, meghívtak minket, hogy mi is játszunk benne. *Kiskirálynő*²³ volt a címe, Fejes Teri²⁴ volt a főszereplő, Vass Mari, Alfonzó,²⁵ Kabos Laci²⁶ is benne voltak, sőt, Markos Gyuri²⁷ is, aki akkor volt kezdő, és mint zenekari tag szerepelt a darabban. Egyik zenésztársam megbokrosodott, azt mondta, neki fontosabb a vizsgaidőszak, ő kimarad a színházi szereplésből. Innen számítható a Futurama zenekari bomlásának időszaka. Az alapító ritmusgitárosunk helyére egy „kezdő” gitárost sikerült megnyernünk, Babos Gyulának²⁸ hívták... Gyula tényleg akkor volt kezdő, nézte, hogy én miket fogok és mutogatta az ő titkait. Legalább fél évig tartott az előadás-sorozat, nagyon jó hangulatban, aztán nyári szünet következett, aminek a végén kiderült, hogy a zenekari tagság fele kilépett. A gitárosunk ugye már korábban elment, a két énekes pedig, akik a darabban nem szerepelhettek, nyilván megsértődtek emiatt. Pillanatokon belül új zenekart kellett létrehozni, nagyon sok meghallgatást tartottunk, olyan neveket „szórtam ki”, mint Oroszlán Gábor²⁹ és Heilig Gábor,³⁰ de felfedeztünk két fantasztikus énekest, Laux Józsi³¹ öccsét, Tibort és Farkas Gyurit, majd egy kicsit később egy énekesnőt, Hardy Anikót, híres zenész, Hardy Tamás lányát. Farkas Gyurival kiválóan énekelték a Sonny & Cher dalokat. Az új dobosunk Köves Miklós, azaz „Pinyó” lett, velük négy hónap alatt egy komoly repertoárt raktunk össze a kicsit keményebb vonalból. Rolling Stones,³² Animals,³³ Small Faces,³⁴ Kinks,³⁵ stb. Én voltam a zenekarvezető és szólógitáros, de volt egy hawaii gitárom és pozaunoztam is, például a Kinks-számokban. Mi tarthattuk meg a Futurama nevet. A Várban játszottunk nagyjából három évet, aztán egy évet a Schönherz Zoltán Kollégiumban, a Petőfi híd budai hídfőjénél majd a Műegyetem „E” épületében. Amikor megnyílt az E-Klub, két évig mi voltunk a házi zenekar, aztán az Atlas váltott minket. Közben megkerestek a Medikus Tea szervezői, így náluk is rendszeresen játszottunk, minden vasárnap. Először a Révay utcában, később a Kecskeméti utcában, az akkori Vízművek kultúrtermében (szemben az Eötvös klubbal), ahol mindig telt ház előtt léptünk fel nagy sikerrel.

---

²⁰ Angol beatzenekar, amely 1959 és 1966 között működött, a menedzserük Brian Epstein volt, felvételeiket George Martin készítette.

²¹ Dion Francis DiMucci (1939–) az 1950-es évek egyik meghatározó amerikai rock and roll éneke, zeneszerzője volt.

²² The Honeycombs nevű angol beat-pop zenekar, 1963–1967 között többször vezette a brit slágerlistát, lemezeik milliós tételben keltek el.

²³ A *Kiskirálynő* Abay Pál darabja, az 1964-es előadást Kalmár Tibor rendezte.

²⁴ Fejes Teri (1902–1994) magyar színésznő, énekesnő, komika.

²⁵ Alfonzó (Markos József) (1912–1987) magyar artista, színész, humorista.

²⁶ Kabos László (1923–2004): Jászai Mari-díjas színész, komikus.

²⁷ Markos György (1946–) magyar színész, humorista, parodista.

²⁸ Babos Gyula (1946–) Liszt Ferenc-díjas magyar dzsesszgitáros, zeneszerző, tanár. Játszott a Rákfogó, a Kex, a Saturnus, a Babos Project Romani zenekarokban is többek mellett. Jelenlegi együttese a Babos Project Special.

²⁹ Oroszlán Gábor (1948-) basszusgitáros, az Atlas együttes tagja volt.

³⁰ Heilig Gábor (1949–) magyar zeneszerző, szövegíró, előadóművész. Játszott az Apostol, a Gemini, a 100 Folk Celsius és a Favágók zenekarban is.

³¹ Laux József (1948–) magyar rock- és dzsesszdobos, az Omega és a Locomitiv GT alapító tagja.

³² 1962-ben alakult brit rockzenekar.

³³ 1962-ben alakult angol rockzenekar.

³⁴ 1965-ben alakult brit rockzenekar.

³⁵ 1964-ben alakult angol rockzenekar.

Rozsonits Tamás:

Milyen erősítőket használtatok?

Kovács György:

Eleinte a tankörtársam által épített erősítővel játszottunk, többnek doboza sem volt, csak pucér sasszé, sok probléma volt velük, majd később, amikor az Omega már nagyon megtollasodott és Selmer³⁶ erősítőket vásároltak, mi megvettük a basszusgitárosuk, Varsányi István által készített Ergyafon nevű 50 wattos erősítőket, azokkal dolgoztunk. Ezek már igen pofásak voltak, jóval megbízhatóbbak az addig használtaknál. Közben csere volt a basszusfronton, és az új tag egy Fenderrel³⁷ emelte zenekarunk technikai színvonalát.

Rozsonits Tamás:

Kikből állt a közönség, mennyire volt szervezett a beengedés, volt-e tagsághoz kötve?

Kovács György:

A Várba eleinte bárki bejöhetett, ott egy nagy kollégium működött, ahol külföldi és magyar diákok laktak nagyon sokan, de a törzsközönségünk soraiba tartozott Hobo³⁸ és Tolcsvay Laci³⁹ is. Laci később mondta is, hogy tőlem kapott kedvet a gitározáshoz, amikor hallotta, hogy játszuk a The Spotnicks⁴⁰ *Johnny Guitar* című számát. Vagy igaz, vagy nem, de helyes sztori tőle. Később bevezették a klubtagsági igazolványt, ami szükséges volt a belépéshez.

Rozsonits Tamás:

Gyűjtötted akkor már a beat- és rocklemezeket?

Kovács György:

Nem, mert benne voltam az FMH-ban⁴¹ működő Magnós Klubban, amit Cintula,⁴² majd B. Tóth Laci⁴³ vezetett, és ahol rotációs alapon minden héten kaptuk a legújabb beszerzéseket. A mai napig őrzöm, amiket onnan vettem fel. Az első magnómat a Hess András téri klubban vásároltam, egy Grundig TK 14-es, még mindig megvan, üzemképes is ráadásul. Egy arab diáktól vettem 3600 forintért, ami akkor horribilis összegnek számított. Sajnos elkövettem azt a hibát, amit sok magnós, hogy állandóan állígtattam a fejet, ezáltal ha most használom, minden szalagnál meg kell keresnem, hol van az optimális fejjállás.

Rozsonits Tamás:

Nyaranta is voltak fellépéseitek?

Kovács György:

---

³⁶ Hangszereket és erősítőket gyártó cég

³⁷ Amerikai hangszereket (elsősorban gitár és basszusgitár), erősítőket, valamint kiegészítőket gyártó cég, 1946-ban alapította Leo Fender.

³⁸ Földes László (1945–) Kossuth-díjas szövegíró, előadóművész, színész, a Hobo Blues Band és a Hobo és Bandája alapítója.

³⁹ Tolcsvay László (1950–) Erkel Ferenc-díjas magyar zenész, zeneszerző, a Strangers, a Wanderers, a Tolcsvay Trió, a Tolcsvayék És a Trió, valamint a Fonográf tagja.

⁴⁰ 1960-ban alakult svéd instrumentális beat-zenekar.

⁴¹ Fővárosi Művelődési Ház. Róla szóló ismertetőnk az alábbi linken érhető el:

www.csehtamasprogram.hu/alprogramok/konnyuzenei-orokseg/poptortenetit-anosveny/fovarosi-muvelodesi-haz.

⁴² Keresztes Tibor (1945–) műsorvezető, lemezlovas.

⁴³ B. Tóth László (1947–) zenei szerkesztő, műsorvezető, lemezlovas.

Igen, például Balatonszemesen az Omega helyett játszottunk pár alkalommal.

Rozsonits Tamás:

Csábítottak más zenekarba?

Kovács György:

Nem, mert a Futuramában én voltam a főnök.

Rozsonits Tamás:

Írtatok saját dalokat is?

Kovács György:

Amit a legjobban sajnálok, hogy csak a legvégén kezdtünk saját dalokat írni. Farkas Gyuri és én szereztük a zenét, a szövegeket pedig az az Egri Csaba, aki a Beat Színpadot rendezte, de Farkas Gyuri maga is írt szövegeket. Felvételek is készültek, Farkas Gyurinak volt kapcsolata a Magyar Rádió angol szekciójához, ahol Charlie Coutts volt a főszerkesztő, ők vettek fel két vagy három számunkat, talán Gyurinak ma is megvannak.

Rozsonits Tamás:

Hova vezetett a többiek útja?

Kovács György:

Pinyó elment a Non-Stopba,⁴⁴ majd a Piramisba,⁴⁵ de Mihály Tomi⁴⁶ is volt a basszusgitárosunk két-három hónapig, ő az Omegába került. A mi zenekarunk nem profi orientációjú volt, hanem lelkes amatőr társaság, a zene mellett mindenki mással is foglalkozott.

Rozsonits Tamás:

Jártatok más zenekarok bulijaira?

Kovács György:

Persze. Nagyon szerettem a Syrius-t,⁴⁷ később, amikor már filmeztem, olyan mázlim volt, hogy Mihályfy László⁴⁸ rendezővel forgattunk filmet is róluk. Illéséket⁴⁹ szintén nagyon bírtam. Mindenfelé mentünk, mindenkit meghallgattunk. Szokás szerint mindenkit lecikiztünk, hogy persze, hát mi ezt jobban tudjuk, viszont az tény, hogy egyszer rendeztek egy minifesztivált Csepelen, ahol Demjén Feriék⁵⁰ a Dogs⁵¹ együttessel szinte házizenekar voltak, nekünk mégis nagyobb sikerünk volt, mint nekik. Tudom, hogy ezek pillanatnyi dolgok, nem biztos, hogy hosszabb távon ekkora sikereket tudtunk volna felmutatni.

---

⁴⁴ 1964-ben alakult magyar beatzenekar

⁴⁵ 1974-ben alakult magyar rockzenekar, az 1970-es évek végének legnépszerűbb zenekara. Más felállásban ma is aktív.

⁴⁶ Mihály Tamás (1947–) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas basszusgitáros, zeneszerző.

⁴⁷ 1962 és 1978 között működő magyar zenekar. Az 1970–1973 között működő felállása legendás progresszív rock formáció volt.

⁴⁸ Mihályfy László (1934–) magyar filmrendező, operatőr.

⁴⁹ 1957–1973 között működő magyar beatzenekar, korának legmeghatározóbb együttese, a magyar nyelvű beatzene megreemtői.

⁵⁰ Demjén Ferenc (1946–) Kossuth-díjas magyar előadóművész, szövegíró, basszusgitáros, a Bergendy és a V? Moto-Rock voltak a legjelentősebb zenekarai.

⁵¹ 1965 és 1968 között működő magyar beatzenekar, Komár László is játszott az első felállásban. Nagy korszaka a Demjén Ferencsel felálló időszak volt, tagjai között megfordult Török Ádám is.

Rozsonits Tamás:

Mennyire volt pezsgő, lüktető a ti korosztályotok élete akkoriban?

Kovács György:

Hát nem annyira, mint a kortársainknak a „Swinging Londonban”,⁵² de itt is látszott, hogy a különböző zenekaroknak különböző közönsége volt. Scampolóra mások jártak, mint Metróra. Az öltözködésünk nem volt kihívó. A The Beatles hatására mi is készítettünk egyenruhát.

Rozsonits Tamás:

Meghatározó könyvek, filmek akkoriban?

Kovács György:

Nagyon sok könyvet olvastam, nagyon odavoltam akkoriban például Hemingwayért.⁵³ Gyermekkoromban a gigantikus szovjet háborús regényeket szerettem nagyon, akkoriban mást nem is lehetett kapni. A filmek terén szerencsés voltam, mert nem akarok dicsekedni, de olyan osztálytársaim voltak, mint Kende János mondjuk,⁵⁴ a világhírű operatőr. Vele jártunk Kőbányán a Munkás moziba (már a nyoma sincs meg, mert tízemeletes kockaházakat építettek a helyére), ott néztük mindig a legújabb filmeket és hosszan beszélgettünk a látottakról. Korábban – mivel a szüleimnek ismerőse volt a Munkás mozi igazgatója –, négy-öt éves koromban minden filmet megnéztem válogatás nélkül. Emlékszem, hogy hosszú ideig nagyon rossz álmaim voltak *Az operaház fantomjától*.

Rozsonits Tamás:

1965-ben szerezted meg a diplomát és a Filmgyárba kerültél. Hogyan fogadtak?

Kovács György:

Azt mondta az egyik főnök, ne is gondoljak arra, hogy hangmérnök leszek, mert teltház van. Kértem, hogy legalább hadd gondoljak rá! Két évig a MAFILM⁵⁵ hangtechnológiáján forrasztottam, erősítőket javítottam. Négy művészeti stúdió működött akkoriban, amelyek dramaturgiai műhelynek is számítottak. A Budapest, amelynek Nemeskürty tanár úr volt a vezetője, a Hunnia Herskó Jánossal,⁵⁶ az Objektív Bacsó Péterrel⁵⁷ az élen és a Dialóg. A Balázs Béla Filmstúdió a kísérleti filmek műhelye volt, ahol a tehetséges kezdő filmesek próbálhatták ki magukat. A MAFILM akkor egy jól működő nagyüzemnek számított teljes háttérműhelyekkel, mint asztalos, lakatos, díszletépítő, lámpajavító, kamerajavító, hang, hangtechnológia. A hangtechnológián Fék Gyuri kollégámmal kitaláltuk, hogy legyen egy műszaki ügyelet a keveréseknél, ha bármi probléma felmerül, ne kelljen órákat várni, hanem mi azt azonnal megoldjuk. Így közelebb kerültem a produkciós élethez, egy idő után az egyik vezető hangmérnök, Pintér György felkért arra, hogy legyek a vezérhang felvevője. Akkoriban a francia új hullám hatására rendezőink elfelejtették az eredeti hangot és egy úgynevezett vezérhangot rögzítettünk a forgatásokon, amely mankó volt az utószinkronnál. Az első munkám Gyarmathy Lívია⁵⁸ *Ismeri a szandi*

⁵² Az 1960-as évek intenzív időszakának összefoglaló neve, amikor a kulturális élet és a divatirányzatok pezsgése határozta meg a fiatalok életét, ami megtermékenyítően hatott a beat és a rock-mozgalomra.

⁵³ Ernest Miller Hemingway (1899–1961) Nobel-díjas amerikai regényíró, novellista.

⁵⁴ Kende János (1941–) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar operatőr.

⁵⁵ Magyarország egyik legnagyobb, legrégebbi filmgyártó központja, a Hunnia Filmstúdió (1912) utódja.

⁵⁶ Herskó János (1926–2011) Kossuth- és kétszeres Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

⁵⁷ Bacsó Péter (1928–2009) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

⁵⁸ Gyarmathy Lívია (1932–) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

mandit? című filmje volt, ahol megismerkedtem egy nagyon kedves, csendes segédoperátorral, Koltai Lajosnak⁵⁹ hívták, attól kezdve eléggé összefonódott a pályánk, ő aztán üstökösként lőtt ki később. Hosszú évekig Pintér Gyurinak készítettem a vezérhangjait, majd kialakult a filmgyárban a vezető hangmérnöki rendszer, amit Pintér György és Arató János nagyon ügyesen találtak ki. Minden filmet ők keverték és a zenefelvételeket is ők végezték, a többit – a zajsinkront és az utósinkront – pedig csinálhatta más. Így ment ez évekig, aztán egyszer Gyarmathy Livia megmakacsolta magát és közölte, hogy az új filmjének én leszek a hangmérnöke. Ebből nagy balhé lett, de a rendező győzött, így az 1972-es *Álljon meg a menet* lett az első önálló filmem. Nagy szerencsém volt a későbbiekre nézve, mert a zeneszerző Barta Tamás⁶⁰ volt és a Locomotiv GT⁶¹ játszotta fel a film zenéjét. Jópofa, kifejezetten poénos muzsika volt. A forgatás megkezdése előtt egy playbacket kellett felvennünk. Presser Piciék⁶² közölték, hogy a Vígszínház színpadán próbálnak egy új, spanyol témájú darabot, amit Kapás Dezső⁶³ rendezett, legyünk ott egy megbeszélte időpontban, ha akarunk valamit, szóval eléggé félvállról kezeltek. Odamentünk este nyolcra és valamikor éjjel kettőkor jutott rá idejük, hogy felvegyük a playbacket. Kicsit pipa lettem, de talán azért is nagyon összeszedtem magam. Külső zenefelvételhez szükséges kiszálló cuccok nem nagyon voltak akkoriban még, emiatt egy csomó eszközt össze kellett szedni, hogy minden hangszer külön felvehessünk. Annyira jól sikerült a felvétel, hogy miután meghallgatta akkor és ott Pici, közölte, hogy a következő lemezüket én készítem. Akkoriban a MAFILM nem rendelkezett még külön zenei stúdióval az úgynevezett Nagyvetítőben vettük fel a zenét. Korábban kábelek kötötték össze a régi hangstúdiót a műtermekkel, így készültek az eredeti hangfelvételek. Volt egy utósinkron stúdió is az úgynevezett Régihang. A felszerelés német gyártmányú Klang Film berendezésekből állt, de általában minden a német filmtechnikán alapult. Nem voltak akkor már nagyon korszerűek. Véleményem szerint az egész onnan datálódik, hogy az első magyar hangmérnök, Lohr Feri⁶⁴ bácsi kiutazott az UFA-hoz,⁶⁵ hogy megtanulja a szakmát (hegedűs volt korábban), így ő lett az első magyar hangosfilm, a *Hippolyt, a lakáj*⁶⁶ hangmérnöke. Nyilván később azokat az eszközöket hozták be, amiket ő ott látott. Schoeps mikrofonok és Electro Voice szalagmikrofonok zenefelvételhez. Ha nagyzenekari felvételt kellett készíteni, leponyvázták a műtermeket, így javítva az akusztikát.

Rozsonits Tamás:

Korábban készítettél már rockzenekarnak hanglemezt?

Kovács György:

Dehogy! Egyáltalán nem csináltam addig lemezt. A lemezgyár közelében sem jártam. Nulláról kellett kezdenem. Amúgy sem voltam biztos abban, hogy Pici ezt komolyan gondolta. Egyszer csak megkeresett és lehívott a próbatermükbe, hogy eljátsszák nekem a következő lemezük anyagát. Nagyon felkészülten vártak a Dob utcában, Pici lakása alatt a légópincében. Elejétől végig meghallgattam az anyagot, amiből a *Mindig magasabbra* című

---

⁵⁹ Koltai Lajos (1946–) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar operatőr.

⁶⁰ Barta Tamás (1948–1982) magyar gitáros, énekes, zeneszerző, a Syrius, a Hungária és a Locomotiv GT tagja volt.

⁶¹ 1971-ben alakult magyar rockzenekar, hazánk első supercsoportja.

⁶² Presser Gábor (1948–) Kossuth- és Erkel Ferenc-díjas magyar előadóművész, billentyűs, zeneszerző, szövegíró, a Vígszínház zenei vezetője. A magyar rocktörténet egyik legkiemelkedőbb, legmeghatározóbb személyisége. Játszott a Scampolo és az Omega együtésekben, alapító tagja a Locomotiv GT-nek.

⁶³ Kapás Dezső (1940–1993) Jászai Mari-díjas magyar rendező.

⁶⁴ Lohr Ferenc (1904–1994) az első magyar hangmérnök, a filmhangosítás nemzetközi híré szakértője.

⁶⁵ Universum Film AG, a legnagyobb német filmgyártó vállalat volt, 1917-ben alapították Berlinben.

⁶⁶ 1931-ben bemutatott fekete-fehér magyar filmvígjáték, rendezte: Székely István.

album lett aztán. Már Karácsony James⁶⁷ gitározott. Szerencsénkre közben megépült a MAFILM zeneterme, méghozzá a „ház a házban” akusztikai szigeteléssel, teljesen kizárva a külső zajokat.

Rozsonits Tamás:

Milyen minta alapján készült a zeneterem?

Kovács György:

Egy szovjet akusztikus, Kacserovics tervezte, az építkezést pedig Fűszfás Laci vezette. Úgy próbálták ki a „ház a házban” rendszert, hogy a tetőtől tíz méterre egy helikoptert reptettek és mérték a zajszintet, teljesen professzionális módon. Később mozgatható elemekkel végezték a terem végső behangolását. Fantasztikus lett, egy kilencvenfős szimfonikus zenekar is befért.

Rozsonits Tamás:

Milyen volt a hangképe?

Kovács György:

Akkoriban a csodájára jártak. A lemezgyár Rottenbiller utcai stúdiója szinte egy süketszoba volt, a MAFILM terme pedig élt. Nyilván ki kellett tapasztalni, hogy melyik hangszer hol szól a legoptimálisabban felvétel szempontjából.

Rozsonits Tamás:

Mivel szerelték fel?

Kovács György:

Új technika került oda, egy Neumann keverőasztal, aminek volt egy örületes nagy hibája: nagyon nehézkesen működött. Nyolcsávós Ampex rögzítőre, egycollós szalagra dolgoztunk, az akkor nagyon nagy dobásnak számított, szemben az addigi kétsávós technikával, de a lemezgyárban is csak négy sávra tudtak rögzíteni. Persze még a nyolc sáv is kevés volt, összeírásokat kellett készítenem, felvettem például az alapot és végleges arányokat kellett kevernem hozzá, tehát a dob és a basszus elkészülte után az alapot összeírtam, azok után következhetek a rájátszások. A Zeneterem működésének vége felé jött egy huszonnégy sávós Studer, de abban már sok örömünk nem volt, mert hamarosan elvették tőlünk a Zenetermet.

Rozsonits Tamás:

Hogyan készültél fel a Locomotiv GT lemezfelvételre?

Kovács György:

Az Audio című szaklapot tanulmányoztam és nagyon sok lemezt hallgattam, de roppant segítőkészek voltak a zenészek is. Építettem egy dob-kuckót hangterelő paravánokból, aztán később kiderült, hogy nem szükséges, különösen akkor, ha a dobot külön veszem fel. Élőbb lesz a felvétel nélküle. Kísérletezgettem a dobok bemikrofonozásával, mert a felvételeknél problémát jelentett a sok áthallás. Shure SM 57 és Neumann U 48 fett mikrofonokat, Electro Voice RE 25 -t használtunk, valamint Neumann sztereót.

Rozsonits Tamás:

---

⁶⁷ Karácsony János (Budapest, 1951–) magyar gitáros, énekes, zeneszerző, a Ferm, a Generál és a Locomotiv GT tagja.

A Locomotiv GT 1973-ban már dolgozott Londonban, majd Los Angelesben is Jimmy Millerrel,⁶⁸ a szakma egyik kiválóságával. Hoztak haza új módszereket? Segítettek a kinti tapasztalataik?

Kovács György:

Mindenféleképpen. Minden egyes dobot alul-felül mikrofonoztam, ezért kellett volna izolálni, hogy minimalizáljuk az áthallásokat. Neumann U 47-es kondenzátor mikrofonokat tettem a tamokra, nagyon szépen szóltak, Electro Voice RE 20-ast a nagydobba, U 67 és U 87 mikrofonokat egyéb hangszerekre. Laux Józsi nagyon sokat segített és egyébként is kifejezetten tetszett a banda munkamódszere. Először lejátszották az anyagot egyben, így nagyon szépen körvonalazódott, hogy minek kell szólni, meg a zenészek is tudták, mit hol kell játszani. Én is jegyzeteket készítettem, ahogy már a próbatermükben is.

Rozsonits Tamás:

Felvetted azt, amikor előjátszották a dalokat?

Kovács György:

Nem. Mankó sem készült, kevés volt a sáv. Felvettük a dobot, a basszusgitárt, a billentyűs hangszereket, a gitárt, aztán rájátszották a szólókat, majd következtek az énekfelvételek. Történt egy nagyon furcsa dolog: a lemezgyár kiküldött egy ellenőrt – egy hangmérnök kollégát –, aki beállt a két lehallgató hangfal közé és csak csóválta a fejét, hogy megadja az alaphangulatot. Az összekevert anyagot bevittük aztán a hanglemezgyárba, ahol a jóindulat következő lépéseként úgy dugták össze a lehallgató berendezést – ellenfázisba –, hogy csak egy oldal szól. Gyorsan bevittük a rádióba Kiss Pistához,⁶⁹ meghallgatta, azt mondta, nagyon jó! Visszavittük a lemezgyárba és szóltunk, hogy nézzék meg, mi hogy van összedugva.

Rozsonits Tamás:

Szándékos bojkott történt?

Kovács György:

Szerintem igen. Be akarták bizonyítani, hogy lemezfelvételt csak ők tudnak készíteni. Mivel én betegesen maximalista vagyok, szóltam Picinek, hogy keverjük össze újra, mert még jobbat is ki lehet hozni ebből az anyagból. Nagyon rendesek voltak a Filmgyárban, mert éjszakai műszakokban kaptunk erre lehetőséget. Volt ott egy monofonikus Moog szintetizátor,⁷⁰ Pici bejátszott néhány dolgot a dalokba, amit épp oda gondolt. Valamikor éjjel kettő fele született az a híres mondása, hogy „(n)em is olyan rossz ez a szintetizátor, lehet, hogy én is veszek egyet!” Így is tett, sőt, ő készített először Magyarországon szintetizátorlemezt.⁷¹

Rozsonits Tamás:

Melyik keverés lett aztán a *Mindig magasabbra* master verziója?

Kovács György:

---

⁶⁸ James Jimmy Miller (1942–1994) amerikai zenész, producer és hangmérnök. Olyan világsztárok lemezein dolgozott, mint a The Rolling Stones, a Blind Faith, a Traffic vagy a Motörhead. A Locomotiv GT angol és amerikai nagylemezeinek producere volt.

⁶⁹ A Magyar Rádió vezető hangmérnöke volt.

⁷⁰ Robert Moog amerikai mérnök által kifejlesztett elektromos billentyűs hangszer.

⁷¹ Az *Electromantic* (1982) eredetileg *A próba* című balett zenéjének készült.

Az, amit éjjelente újrakevertünk. Pici annyira elfáradt, hogy azt mondta, ő már nem hall semmi különbséget, de én, akinek ez volt az első lemezem, tettem javaslatokat kis változtatásokra.

Rozsonits Tamás:

A lemez megjelenését követően aztán mindenki veled akart dolgozni a MAFILM Zeneteremben. Kik jutnak eszedbe?

Kovács György:

Jött hamarosan az újabb LGT-lemez, az ötös, ahol átvertük a világot, mert a dupla lemez negyedik oldalára felvettük a nótákat egyvelegszerűen, majd hívtunk be közönséget, két hangfalon kiadtuk a zenét, úgy mikrofonoztuk, hogy kapott egy teret az eredeti felvétel, de inkább a közönség reakciói éltek igazán, Laux Józsi a hangmérnöki szoba hatalmas üveglakából vezényelt, hogy taps, ováció. A felvételek hirdetés útján toboroztunk közönséget, így jött össze negyven-ötven ember. Aztán mindenkinek szinte ez az oldal tetszett a legjobban, hogy olyan élő! Majd jött a Dinamit,⁷² a P. Box,⁷³ a Mini,⁷⁴ a Bergendy,⁷⁵ Zorán,⁷⁶ Hernádi Judit⁷⁷ és szinte felsorolni is nehéz, mennyien még.

Rozsonits Tamás:

Volt kirendelt zenei rendező az LGT-lemezeken, vagy Presser Gábor látta el ezt a feladatot is?

Kovács György:

Volt zenei rendező, a *Mindig magasabbra* lemeznél Apró Attila, aki nagyon konstruktívan és jó füllel állt a dologhoz. Aztán nagyon hosszú ideig Péterdi Péterrel dolgoztunk, aki más karakter, de zeneileg teljesen képzett, nagyon jó hallású szakember volt. Előfordult, hogy Hacki Tamás⁷⁸ valamit hamisan füttyült, erre bement ő, és tökéletesen elfüttyülte. A zenészek általában akceptálták a zenei rendezők észrevételeit, bár Picivel voltak konfliktusaik, mert ő másként képzelte – márpedig úgy is maradt, ahogy ő szerette volna.

Rozsonits Tamás:

Mikortól fogadták el a Hanglemezgyárban, hogy a MAFILM Zeneteremben kiváló felvételek készülnek?

Kovács György:

Hamarosan belátták, hogy ott sem laikusok dolgoznak és az eredmények is hallhatók voltak. Érkezett a lemezgyárba egy fiatal lemezvágó, Mocsári Gábor, aki később hangmérnökként is nevet szerzett, elsősorban a klasszikus vonalon. Ő nagyon odavolt attól,

---

⁷² 1979-ben alakult magyar rockzenekar, szupergrupp. 1981-ben feloszlott, majd 2009-től újra működik.

⁷³ 1980 és 1986 között működő magyar rockzenekar. 2001–2006 között Debrecenben újjáalakult az alapító Cserhádi István vezetésével és haláláig működött. 2009-től két P. Box zenekar működik, a debreceni és Budapesten a másik, több alapító taggal. Névvitájukat jogi útra terelték, ma sem megoldott.

⁷⁴ 1968-ban alapított progresszív rockot, majd dzsessz-rockot játszó magyar zenekar. Többszöri átalakulást követően napjainkban is működik, vezetője Török Ádám.

⁷⁵ 1968 óta működő magyar zenekar, Bergendy István szaxofonos alapította. Fénykoruk 1969–1976 közé tehető, amikor a zenekar tagjai és szerzői Latzin Norbert és Demjén Ferenc voltak.

⁷⁶ Zorán Szevanovity (1942–) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar előadóművész, a Metró együttes alapítója. Rövid ideig játszott hazánk második szupergruppjában, a Taurusban, majd nagyon sikeres szólópályára lépett, napjainkban is készít lemezeket és koncertezik.

⁷⁷ Hernádi Judit (1956–) Jászai Mari-díjas színész, Érdemes Művész, több hanglemezt is készített.

⁷⁸ Hacki Tamás (1944–) fül-orr-gégész szakorvos, egyetemi tanár. 1962-ben tűnt fel a Magyar Televízió *Ki mit tud?* című tehetségkutatóján fütty-produkciójával, számos hanglemezt készített.

hogy micsoda anyagokat kap tőlem, ami számomra további biztatást jelentett. Egy idő után maguktól megszűntek az áskálódások.

Rozsonits Tamás:

A lemezfelvételek alkalmával kitől kaptál fizetést?

Kovács György:

A Hanglemezgyártól. Semmiképpen sem a zenekaroktól.

Rozsonits Tamás:

Mennyi idő alatt készült el egy lemezfelvétel?

Kovács György:

Nagyon változó. Volt, amit több mint egy hónapig készítettünk. Egyik énekesnél – nevet nem mondok – szavanként kellett felvenni az egész lemezanyagot, de akadt olyan lemez is, amivel a beállástól a keverésig nyolc nap alatt megvoltunk. Ilyen a Generál⁷⁹ *Zenegép* című lemeze. Charlie⁸⁰ bejött és annyira stílusosan és tisztán énekelt, hogy az elképesztő. A másik énekes, aki nagyon tisztán énekelt, Vikidál Gyula⁸¹ volt.

Rozsonits Tamás:

Az igaz, ami a lemezborítón áll, hogy bizonyos dalokban Póta András és Solti János⁸² együtt doboltak?

Kovács György:

Így történt. Jánoska akkor egy Gretsch⁸³ dobon játszott, az ő beállása közel hátom órát vett igénybe, míg Póta Cuci⁸⁴ üvegdobját másfél napig állígtattuk. Jánoska fehér Gretsch dobja nem egyszerűen szólt, hanem énekelt. Az is sokat jelentett, hogy a technikusuk, Paczári Karcsi⁸⁵ nagyon sokat segített, ma már ő is elismert hangmérnök.

Rozsonits Tamás:

Hány nagylemezt készítettél?

Kovács György:

Körülbelül kilencvenet. A fentebb említett Locomotiv GT és Generál mellett felvettük az első három Zorán-albumot, dolgoztam a Dinamittal, a P. Box együttesel, a Hobo Blues Baddel,⁸⁶ a Minivel, Varga Mikivel⁸⁷ – az *Európát* is én vettem fel először –, később a P. S.

---

⁷⁹ 1971-ben alakult magyar zenekar. az 1972-es *Ki mit tud?* verseny győztese. 1976-ban a zenekar átalakult és stílusváltáson esett át.

⁸⁰ Horváth Károly (1947–) Liszt Ferenc-díjas magyar énekes, zenész.

⁸¹ Vikidál Gyula (1948–) Liszt Ferenc-díjas rockénekes, színész, a P.Mobil, a Dinamit, a P. Box és a Mobilmánia énekes volt.

⁸² Solti János (1953–) emeRTon-díjas magyar dobos, a legelismertebb ütőhangszerekek egyike hazánkban. Játszott a Theátrum, a Non-Stop, a Generál, a Locomotiv GT, a Hobo Blues Band, a Tátrai Band, a Magyar Atom és még számos zenekarban, jelenleg az LGT tagja és tanszakvezető tanár.

⁸³ Vezető amerikai hangszermárka, kiváló minőségű dobokat is készít, legismertebb művésze a The Rolling Stones dobosa, Charlie Watts.

⁸⁴ Póta András (1955–) magyar dobos, a P. Mobil, a Generál és a Charlie-zenekar dobosa volt.

⁸⁵ Paczári Károly (1954–) magyar zenész és hangmérnök. Gitározott több zenekarban, jelenleg a Tom-Tom Stúdió vezető hangmérnöke.

⁸⁶ 1978-ban alapított magyar blues-rock zenekar, Földes László becenevéről kapta a nevét. 2011 óta szünetelteti működését.

Band/Safarival,⁸⁸ a Bergendyvel, az After Cryinggal,⁸⁹ a Bikinivel,⁹⁰ Voith Ágival,⁹¹ Bessenyei Ferencsel,⁹² Kibédi Ervinnel,⁹³ a Vujicsics együttesével,⁹⁴ az Andro Drommal⁹⁵ és másokkal. Technikailag az Amadinda⁹⁶ és az LGT közös lemeze jelentette a legnagyobb kihívást. Ott megizzadtam. Csak a beállítás eltartott másfél napig. A vibrafon bemikrofonozása is órákba telt, centikkel variáltunk, hogy elérjük a legkiegyensúlyozottabb hangzást. Ennél a lemeznél az Amadinda zenészei közé be kellett ültetni Solti Jancsit a komplett dobfelszerelésével. Úgy sikerült a felvétel, hogy állítólag a hi-fisták⁹⁷ körében azóta ez a beállító-lemez.

Rozsonits Tamás:

Emberileg mennyire kerültél közel a zenészekhez?

Kovács György:

Picivel nagyon hosszú ideig nagyon szoros barátságban voltunk, gyakran feljött hozzám kolbászt enni, beszélgetni sőt, egyszer hallottuk, hogy Lentiben él Magyarország legjobb fagyaltosa. Kocsiba ültünk, lementünk és megettünk negyven-negyven gombóc fagyit. Ma már a gondolatától megfájdul a torkom. Én is nagyon sokszor voltam fent náluk, az édesanyja, Elvira néni azonnal kínálta a grapefruitot. Somló Tamással is nagyon jóban lettünk. Olyan szoros kapcsolat alakult ki közöttünk, hogy amikor Józsi a kint maradás mellett döntött, nekik pedig szerződésük volt az NDK-ban a Friedrichstadt Palastba⁹⁸ egy koncertre, akkor együtt beültünk az én kocsimba és nyakunkba vettük a várost, kerestük, hogy melyik dobos ér rá. Németh Gabi⁹⁹ találtuk meg Újpesten délelőtt 11 óra felé. Kérdeztük, ismeri-e a nótákat, mire ő: nem, de majd meghallgatja. Németh Gabi zseniális dobos. Na, mindannyian beültünk az én zöld kocka-Ladámba, Somló,¹⁰⁰ Pici, Németh Gabi, így mentünk ki Berlinbe, én vezetem, amíg bírtam, aztán Somló átvette. Persze Németh Gabi hivatalosan is kikértük Frenreisz Karesztől,¹⁰¹ mert ő a Skorpio¹⁰² friss dobosa volt éppen. Akkoriban még működött a zenekari becsület. Sikeresen lezajlott a koncert, egyszer csak mondták, megtaláltuk az új dobost. Kérdem: ki az? Hát a Solti Janó. Kicsi a világ: egy házban laktunk vele! Ők az alagsorban laktak, emlékszem, nagyon sovány kisgyerek volt és mindig egy nála szinte nagyobb hegedűtökkel járt, mert akkoriban hegedülni tanult. Nem tudom, milyen hegedűs volt a Jánoska, de dobosnak nagyon-nagyon jó.

---

⁸⁷ Varga Miklós (1956–) magyar rockénekes, színész. A P. Box, a P. S. Band és a Safari tagja volt, majd a saját nevét viselő zenekart vitte sikerre.

⁸⁸ 1982-ben alakult svéd-magyar szupergrupp, később Safari néven működtek tovább.

⁸⁹ 1986-ban alakult magyar zenekar azzal a céllal, hogy a komoly- és könnyűzene határait összemosásák.

⁹⁰ 1982-ben alakult magyar rockzenekar, szupergrupp. 1986-ban átalakult, azóta is sikeresen működik.

⁹¹ Voith Ági (1944–) Jászai Mari-díjas magyar színésznő.

⁹² Bessenyei Ferenc (1919–2004) kétszeres Kossuth-díjas magyar színművész, Érdemes és Kiváló művész.

⁹³ Kibédi Ervin (1924–1997) Jászai Mari-díjas magyar színművész, komikus, Érdemes művész.

⁹⁴ 1974-ben alakult magyar zenekar. Elsősorban a délszláv nemzetiségek hagyományait ápolják, névadója az 1975-ben elhunyt Vujicsics Tihámér zeneszerző.

⁹⁵ 1984 óta működő roma folklór zenekar.

⁹⁶ Kossuth- és Erkel Ferenc-díjas magyar ütőhangszeres együttes.

⁹⁷ High Fidelity, nemzetközi szabvány (DIN 45500), amely a magas hang-és képminőséget garantálja.

⁹⁸ Legendás színház Berlin közepén.

⁹⁹ Németh Gábor (1955–) hazánk egyik legkiválóbb dobosa, zeneszerző, hangmérnök, a Skorpio és a Dinamit együttesek tagja, de játszott a Theátrum, az Apostol, a Bikini, az SBB és saját zenekaraiban is.

¹⁰⁰ Somló Tamás (1947–) zenész, előadóművész, zeneszerző, az állam-és jogtudományok doktora. A Locomotiv GT tagja, de megfordult az Omega, a Kex, a Non-Stop zenekarokban, valamint szólópályafutása is töretlen.

¹⁰¹ Frenreisz Károly (1946–) rockzenész, zeneszerző, szövegíró, de játszott filmekben is. A magyar rockzene egyik „Alapító Atyja”, a Metró basszusgitárosa, a Locomotiv GT és a Skorpio alapító tagja.

¹⁰² 1973-ban alakult rockzenekar, hazánk harmadik szupergruppja. Változó felállásban ma is működik.

Rozsonits Tamás:

Neked köszönhető a *Kopaszkutya*¹⁰³ filmzene 1993-as megjelenése is, mert eltetted az 1981-ben betiltott album mesterszalagját. Mesélnél erről?

Kovács György:

Érdekes történet. Szomjas Gyuri¹⁰⁴ rendezte a filmet, megbeszéltük, hogy az eredeti helyszíneken megpróbálunk minden zenét rögzíteni. A HBB-nek is volt egy próbaterme Kőbányán a Pongráctelegen egy pincében. Ott is dolgoztunk, a koncerteken is, minden hang eredeti, nem playback és utómunka. Bohus János kollégám – aki korábban az Illés technikusa volt – segítségével összeraktunk két darab tizenhat sávós magnót, ezzel mindent külön tudtunk rögzíteni. Ugyanezzel a technikával készítettük *A koncert* című Illés-filmet sok sávon, aztán a felvételeket utólag, a Zeneteremben kevertük össze szintén minden belejavítás nélkül. *A Kopaszkutya* nagy élmény volt, mert párhuzamosan akkor forgattam Sándor Palival¹⁰⁵ először életemben, ez volt a *Ripacsok* című film. A Váci úton voltak a HBB élő koncertjei, este hatig-hétig forgattunk Palikával, a koncerten meg várt az egész stáb, a zenekar és a közönség, amíg megérkezem, hogy forgathassuk a *Kopaszkutya*t. Megtisztelő, hogy vártak rám. Azt hiszem, ennek a munkának köszönhető, hogy a *Vadászatot*, és Bill¹⁰⁶ első szólólemezét, a *Rossz vért* is én készíthettem.

Rozsonits Tamás:

Együtt készült a két lemez?

Kovács György:

Nem, kis eltolással. A *Rossz vérr*e írt egy dalt Pici is, a *Ne szeress engem!* címűt, amelyben a háttérénekes Falusi Mariann¹⁰⁷ volt, vele akkor ismerkedtem meg. Később írtam egy dalt számára a Made In Hungary versenyre,¹⁰⁸ de kevés visszhangot keltett.

Rozsonits Tamás:

Vissza a *Kopaszkutya*hoz. Te eltetted minden munkádat, úgy menekült meg ez a mesterszalag is?

Kovács György:

Minden hangmérnöknek volt saját szekrénye a Zeneteremben, én is oda rakosgattam a saját munkáimat. Időben ott tartunk, amikor előállt az a drámai helyzet, hogy egyik kollégám éppen egy francia film zenéjének felvételét készítette, egyszer csak megjelentek bizonyos hivatalos emberek, hogy a felvétel abbahagyva, délután négy órára senki se legyen a teremben. Másnap elkezdtek szétverni. Inkább kifizették a franciáknak az elmaradt munkáért a kötbért. A Duna TV kapta meg utána. Ők legalább nem verték szét az oldalát. A szekrényeinket is kiborították, mindent összedobáltak egy kupacba egy garázsban. Amikor meghallottam, hogy kiadnák a *Kopaszkutya* zenéjét, feltúrtam a méltatlan helyen lévő és mostoha körülmények között tárolt szalaghalmozatot. Éppen a kupac közepén volt. Egy- vagy kétcollos Ampex-szalagokról van szó, sávonkénti felvételek, mert az összekevert mesterszalagot leadtuk a Hanglemezgyárnak, azokat elvileg ott őrzik, de nem hozzáférhető.

¹⁰³ Szomjas György filmje (1981), amelynek főbb szerepeit a P.Mobil és a Hobo Blues Band tagjai alakították.

¹⁰⁴ Szomjas György (1940–) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

¹⁰⁵ Sándor Pál (1939–) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

¹⁰⁶ Deák „Bill” Gyula (1948–) Artisjus-díjas magyar bluesénekes, a Hobo Blues Band tagja volt, 1984 óta szólólista és a saját nevét viselő zenekar vezetője.

¹⁰⁷ Falusi Mariann (1952–) magyar énekesnő, színésznő, rádiós-televíziós műsorvezető, a Pa-Dö-Dő együttes tagja.

¹⁰⁸ A Magyar Rádió könnyűzenei bemutató versenye volt az hatvanas-hetvenes-nyolcvanas években.

Érdekes, nem? Így menekült meg a *Kopaszkutya*. Ennyit az értékeink elherdálásáról. De hát a Zeneterem sem járt jobban. Közép-Európa legjobb zenefelvételi helyiségéből TV-stúdiót rendeztek be. Kivágták az oldalfalát, hogy a nagy ajtón keresztül szállítani tudják a díszleteket. A „ház a házban” ezzel haza lett vágva.

Rozsonits Tamás:

A hangmérnöki munka mellett zenét is szereztél. Ez mikor kezdődött?

Kovács György:

A kettő kiegészítette egymást. A zenekarokkal való közös munka fejlesztette a fantáziámat. Az első filmzenémet pedig Mészáros Mártának¹⁰⁹ köszönhetem, aki az *Örökbefogadás* című filmjéhez kért fel komponálásra. Márta brahista volt: Gyuri már annyit zenélt – mondta –, legyen ő a zeneszerző! Ilyen alapon keresett meg, minden előzmény nélkül. Mivel az *Örökbefogadás* egy kicsit melankolikus történet, az alt-fuvola lett a szólóhangszer, billentyűn Szakcsi Lakatos Béla¹¹⁰ játszott, Berkes Balázs¹¹¹ bőgőzött, Kőszegi Imre¹¹² dobolt. A film Ezüst Medve díjat¹¹³ nyert a berlini fesztiválon, de erről – magyar szokás szerint – nekem nem is szóltak. Következett András Ferenc¹¹⁴ filmje, a *Veri az ördög a feleségét*, ami vidéki milióban játszódik, az eleje egy augusztus 20-i fúvószenekar, amiből nekem azonnal az ugrott be, hogy imitált fúvószenekari hangzást igényel a történet. A zene komoly elismerést kapott. Pozaunon Gőz Laci¹¹⁵ játszott, Dész Laci¹¹⁶ szaxofonozott és az LGT működött közre. Aztán András Ferenc *Dögkeselyű* című filmjének is én írtam a zenéjét. Ez egy keményebb történet volt, húzósbabb zenét igényelt a film. A felvételeken Lerch Pista¹¹⁷ billentyűzött, Karácsony James gitározott, Herpai Sanyi¹¹⁸ dobolt, aki gyakran bejárt az LGT-felvételekre is, mert Soltival nagyon jó barátok voltak, a szaxofonszólót pedig Dész László játszotta. Összesen tizennyolc filmnek írtam a zenéjét.

Rozsonits Tamás:

Van kedvenced?

Kovács György:

Mindegyik az, de a *Dögkeselyű* és a *Szívűr* zenéjéért megkaptam a Magyar Filmkritikusok Díját. Ez még kedvesebbé teszi őket.

Rozsonits Tamás:

Falusi Mariannon kívül kinek írtál még zenét?

Kovács György:

---

¹⁰⁹ Mészáros Márta (1939–) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

¹¹⁰ Szakcsi Lakatos Béla (1943–) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, zeneszerző, dzsessz-zenész, a Nemzet Művésze cím birtokosa.

¹¹¹ Berkes Balázs (1937–) Liszt Ferenc-díjas magyar dzsesszmuzsikus, bőgős, zenetanár.

¹¹² Kőszegi Imre (1944–) Liszt Ferenc-díjas magyar dzsesszdobos, zenetanár.

¹¹³ A Berlini Nemzetközi Filmfesztivál egyik legmagasabb elismerése, a nemzetközi zsűri különdíja.

¹¹⁴ András Ferenc (1944–) Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

¹¹⁵ Gőz László (1954–) magyar dzsessz-zenész, zeneakadémiai tanár, 1996-ban megalapította és megnyitotta a Budapest Music Center zenei információs központot és a BMC Records hanglemezkiadót.

¹¹⁶ Dész László (1954–) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar dzsessz-előadóművész, szaxofonos, zeneszerző.

¹¹⁷ Lerch István (1953–) Erkel Ferenc-díjas magyar zeneszerző, billentyűs, énekes, zeneszerző előadóművész. Játszott a V'73 és a V' Moto-Rock zenekarokban és sikeres szólókarriert épít.

¹¹⁸ Herpai Sándor (1954–2014) magyar dobos. Főbb zenekarai: V'73, V' Moto-Rock, Barbaro, P.Mobil.

Kovács Katinak¹¹⁹ *Ennyi kell* címmel, a szövegét Sztevanovity Dusán¹²⁰ írta. Voith Áginak is írtam, Somló Tamásnak két nótát, ez a kettő filmben is szerepelt és Komár Lacinak¹²¹ is egyet, *Egy bál a hajón* címmel. Legutóbb András Ferivel forgattunk Erdélyben egy TV-filmet, amihez – már megszokásból – engem kért fel zeneszerzőnek.

Rozsonits Tamás:

Megítélésed szerint milyen a hangmérnökök megbecsülése, elismerése?

Kovács György:

Voltaképpen mindig gondot jelentett a háttéremberek megbecsülése, de én nem panaszkodhatom, mert a *Vadászat*ért és a Vujicsics együttes első lemezéért megkaptuk az év lemeze elismerést, mondhatom úgy is, hogy kitüntető figyelemmel követték a munkáimat. Filmes tevékenységemért pedig Balázs Béla díjjal tüntettek ki. A zenekaroknál a zenész és az énekes, a filmeknél a rendező a főhős, de nem lennének annyira sikeresek, ha a háttéremberek nem dolgoznának teljes odaadással. Ahhoz viszont, hogy így végezzék a feladataikat, szükséges a megbecsülés is. Ám ez nem magyar probléma, a világ minden részén így van, habár máshol más a munkamegosztás. Nemrég láttam egy amerikai filmet, annak – megszámloltam – ötvenen készítették a hangját. Nagyon kevés helyen van így, mint nálunk, hogy te forgatod a filmet és az utómunkát is te végzed. Amerikában részfeladatokra bontják a teendőket. Más készíti az utószinkront, más a zajsinkront, más a dialóg vágást, más a zenét, más cégtől hozzák az effekteket és a keverést is más végzi. A komolyabb filmeket ráadásul két-három ember keveri.

Rozsonits Tamás:

Melyik hangszert a legnehezebb felvenni?

Kovács György:

Voltaképp jól felvenni mindegyiket nehéz. A dobot nem könnyű, a zongorát szintén, hogy tényleg zongorának szójjon, talán ez a két legnehezebb.

Rozsonits Tamás:

Tátrai Tibitől¹²² tudjuk, hogy a *Vadászat* felvételén legalább huszonnégy sávon szól a gitár, a sávpénz miatt. Hogy is történt ez?

Kovács György:

Tibi nagyrészt erősítő nélkül játszott, vonalban, pultba be a gitárt és a pult mellett a keverő helyiségben gitározott. Nagy élmény volt a *Vadászat* felvétele, mert nagyon átgondolt struktúrájú zene volt frappáns szövegekkel, nagyszerű előadókkal. Külön csemege volt a természeti atmoszférák megteremtése, rengeteg zajt, zörejt kellett gyűjteni.

Rozsonits Tamás:

Honnan? Akkoriban is léteztek már ilyen speciális adatbankok?

---

¹¹⁹ Kovács Kati (1944–) Kossuth- és Erkel Ferenc-díjas magyar énekesnő, színésznő, dalszövegíró.

¹²⁰ Dusán Sztevanovity (1945–) zenész, dalszövegíró, dramaturg, a Metró együttes tagja volt.

¹²¹ Komár László (1944–2012) énekes előadóművész, játszott többek között a Scampolo, a Dogs és a Sprint együttesben.

¹²² Tátrai Tibor (1952–) Liszt Ferenc-díjas magyar gitáros, hangszere egyik legkiválóbb előadója hazánkban. Számptalan zenekarban játszott, többek között a Kárpátia, a Tűzkerék, a Juventus, a Sirius, a Mini, az Olympia, a Generál, az Új Skorpió, a Hobo Blues Band, a Magyar Atom, a Boom-Boom együttesekben, saját zenekara a Tátrai Band.

Kovács György:

A Filmgyárnak volt, de nekem is van egy saját zajtáram. A forgatások után mindig elteszem az atmoszférákat, effekteket, hogy máskor is használhassam őket, ha szükséges.

Rozsonits Tamás:

Major Tamással¹²³ milyen volt a közös munka?

Kovács György:

Felkészülten bejött és felvettük. Ez akkor még kuriózum volt, aztán kezdték hívni a rockzenekarok a színészeket prózát mondani, például a V' Moto-Rock Sztankay Istvánt¹²⁴ és később Hernádi Juditot, vagy Gidófalvy Attila¹²⁵ Szabó Gyulát,¹²⁶ de sorolhatnám. A *Vadászat* után a következő HBB-lemezt, az *Esztrád* címűt is elkezdtem velük, a felvételeket el is készítettem Törökbálinton, de személyes problémák miatt én felálltam és Küronya Miklós fejezte be a keverést. Akkor ez nem esett jól, de már rég fátylat borítottunk rá.

Rozsonits Tamás:

Melyek a kedvenc lemezeid szakmai szempontból?

Kovács György:

A Pink Floyd¹²⁷ és a Dire Straits,¹²⁸ hangzásilag és zeneileg is. Később jöttek be ezek az iszonyúan hegyes, nagyon manipulált felvételek, azok már nem tetszenek. Úgy látom, hogy ez a vonulat csitult, ma már ismét a természetesebb hangzás felé megy a zenei világ. Nemrég láttam egy nagyon érdekes dokumentumfilmet George Martinról,¹²⁹ az nagyon tanulságos.

Rozsonits Tamás:

Ő például játszik is a Beatles néhány felvételén, ahogy ez *A fejek forradalma* című könyvből kiderül. Előfordult ilyen veled is, hogy titokban játszottál lemezeken?

Kovács György:

Nem. Annyira leterhelt voltam az elmúlt évtizedekben, hogy épp a múlt nyáron gondoltam, hogy előveszem a pozaunomat. Na, mondom, megfújom picit, talán nincsenek a házban sokan otthon. Meg sem tudtam szólaltatni! Elment az ansacom, keményen kellene gyakorolnom, hogy visszajöjjön a készség. Nézd meg Tátrai Tibit vagy Karácsony Jancsit: állandóan a nyakukban lóg a gitár és szalad az ujjuk, még beszélgetés közben is. Ehhez ez kell.

Rozsonits Tamás:

Azok közül, akikkel együtt dolgoztál, kiről ápolod a legkellemesebb emlékeket a magyar rockszakmában?

---

¹²³ Major Tamás (1910–1986) kétszeres Kossuth-díjas magyar színész, rendező, színházigazgató.

¹²⁴ Sztankay István (1936–2014) Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, rendező, a Nemzet Színésze cím birtokosa volt.

¹²⁵ Gidófalvy Attila (1952–) magyar rockzenész, billentyűs énekes, zeneszerző, főbb zenekarai: Theátrum, Beatrice, Karthago, Lord, Cikk-Cakk Company, Fáraó.

¹²⁶ Szabó Gyula (1930–2014) Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas magyar színművész, a nemzet Színésze cím birtokosa volt.

¹²⁷ 1965-ben alakult angol rockzenekar, a progresszív és a pszichedelikus rock stílus kiemelkedő képviselője.

¹²⁸ 1977-ben alakult brit rockzenekar, 1995-ig működött.

¹²⁹ George Martin (1926–) zenei producer, zeneszerző, hangmérnök, karmester, a The Beatles hangzásának, felvételeinek egyik meghatározója.

Kovács György:

Sok név eszembe jut, akikkel nagyon jó a viszonyom. Elsősorban Németh Gabit említtem, vele remek volt dolgozni. Picivel sokáig nagyon jóban voltunk, vele olyanokat megtettünk, hogy Szász Péter¹³⁰ filmrendezővel – aki Szász János¹³¹ papája – készítettük a *Szépek és bolondok* című filmet, Pici fantasztikusan jó, érzékeny zenét írt hozzá, majd kicsit később Szász Péter szólt, hogy elmesélné, milyen lesz a következő filmje, amit szintén velünk akar készíteni. Hívtak, hogy menjünk fel hozzá egy este az Istenhegyi úti lakásába. Akkor még Szász János, a többszörös díjnyertes filmrendező kisgyermek volt, ő volt a Nyeki, mert Szász Péter mindenkinek adott becenevet. Nyamvi volt a háztartási alkalmazottjuk, mert nyamvadt volt, mindig valamilyen bajával volt elfoglalva, Nyeki meg nyekegett állandóan. Életem egyik legnagyobb élménye, ahogy Szász Péter kora este elkezdte mesélni a filmtervét. Hajnali negyed ötig mondta, szinte láttuk már magunk előtt, aztán, ahogy lenni szokott, nem valósult meg, de elképesztő volt, ahogy előadta. Egyébként is fantasztikus hapsi volt. Ha együtt dolgoztunk, minden este rekeszizomlással értem haza, mert félpercenként süttött el olyan poént, hogy belehaltál. Ezt kompenzálja a fia, aki kicsit túl komoly. Ilyen élményeket is éltünk át együtt Picivel. Ma sem vagyunk rosszban, de nincs is különösebben közöttünk kapcsolat. Két éve kevertem Deák Kriszta¹³² *Aglaja* című filmjét, és mint kiderült, a mozi lengyel zeneszerzője Zbygniew Preisner Omega- és LGT-mániás volt. Pici hozott be neki két lemezt és ott akkor egymásra borultunk. Aztán semmi. Annak idején valami megszakadt.

Rozsonits Tamás:

Szeretném, ha a magánéletemről mesélnél.

Kovács György:

Érdekesen alakult. Három házasságom volt és két gyermekem van. Mielőtt csapodár embernek tűnnék, a mentségemre mondom, hogy a mostani feleségemmel nemrég ünnepeltük a harmincnegyedik házassági évfordulónkat. Őt is a zenének és a híres MAFILM Zeneteremnek köszönhetem. A második Zorán-lemez felvételeinél ismerkedtünk össze és attól kezdve sok segítséget adott nekem nagyon sok lemez elkészítésében. Tizenhét évi hegedűtanulás után a nyolcsávós Ampexet kezelte mesterien. Fantasztikus beváltásaival és kiállásaival sok zenész életét könnyítette meg. Később zenei rendező lett, jelenleg rádiós szerkesztő. Mindkét gyermekem elvégezte a Színház- és Filmművészeti Főiskolát, a fiam adásrendező szakon, most a *Barátok közt* sorozat dialóg-írója, a lányom vágó szakon végzett, nagyon sokat dolgozott itthon és most a szerelme okán Sydneyben folytatja ugyanezt. Minden nagyobb filmvágó-rendszert ismer és kezd beindulni az ausztrál karrierje. Mindannyian szeretik a zenét.

Rozsonits Tamás:

Tanítottál valaha?

Kovács György:

Nem. A tanításhoz külön adottság kell. Én általában tömondatokban beszélek, a tanítás pedig igényli a bővebb kifejtést, ahhoz meg nem érzek késztetést. Hívtak a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, más helyekre is, de nem vállaltam. Helyette vizsgáztatom a jövő nemzedékét különböző hangmester-iskolákban a minisztérium felkérésére. A vizsgák alapján úgy veszem észre, hogy a technika felé tolódott el a hangmérnök szakma, én pedig azt vallom, hogy a technika ismerete és a kezelése elengedhetetlen, de elsősorban a hangmérnök ízlése,

---

¹³⁰ Szász Péter (1927–1983) Balázs Béla-díjas magyar filmrendező, filmkritikus.

¹³¹ Szász János (1958–) Balázs Béla-díjas magyar színházi és filmrendező.

¹³² Deák Krisztina (1953–) Balázs Béla-díjas magyar filmrendező.

füle és az agya kell ahhoz, ami meghatározza, milyen lesz a végtermék. Világ életében arra törekedtem, hogy a hangmérnököt ne technikai, hanem művészeti munkatársnak tekintsék. Hogy ez mennyire sikerült, azt a fene tudja...

Rozsonits Tamás:

Az a tapasztalom, hogy rengeteg helyen képeznek hangmestereket. Szükség van ennyi szakemberre? Mi vár ezekre a fiatalokra?

Kovács György:

Vagy az, hogy nem hangmesteri feladatokat látnak el, vagy, ha van olyan pénzes papamama, akik saját stúdiót tudnak nekik berendezni és képesek ismeretségi kört létrehozni, akkor a szakmájukban dolgozhatnak, vagy pályaelhagyók lesznek. Ha vannak kiemelkedő tehetségek, ők biztos utat találnak maguknak. Zányi Tamás például, aki a *Saul fia* miatt most a mennybe ment, fantasztikusan tehetséges. Ő is nagyon érzékeny és nem technikai oldalról fogja meg a hangot. Zenészi pályáról érkezett, gyakorló énektanár volt.

Rozsonits Tamás:

Mennyiben változott meg napjainkra a helyzet, amikor rengeteg stúdió működik és a technikai berendezések beszerzése sem probléma?

Kovács György:

Nem a technika beszerzése a gond, hanem a tehetség, a felkészültség hiánya. Csak kapcsold be a televíziót. Egyszerűen arcpirító szinkronmunkák jönnek le. Nem véletlen, hogy a MAFILM Audio végtermékei világszínvonalúak, mert az ott dolgozó kollégák a MAFILM-ben végigjárták a ranglétrát. Ma már, aki birtokol egy hangrögzítő berendezést, az hangmérnök – ha jók az összeköttetései. Sajnos nagyon kevés az olyan rendező, szinkronrendező és producer, akiknél a minőség az elsődleges. Ha nem így lenne, nem élnének ilyen jól azok, akik nem tudnak minőséget prezentálni.

Rozsonits Tamás:

Egy lemezfelvétel esetén a hangmérnök sok esetben pszichológusi, sőt, pszichiáteri feladatokat is ellát, mert a zenészek hisztisek, sokszor a stúdióban derül csak ki, hogy egyesek képtelenek helytállni a posztjukon. Ha egy hangmérnök nyugalmat áraszt, megteremti az alkotáshoz legmegfelelőbb miliőt. Nálad hogyan működött ez?

Kovács György:

Erre abszolút szükség van. Film esetében kétfajta rendező létezik. Van, aki teljesen rád bízta a hang megalkotását, mert vagy nem igazán ért hozzá, vagy miután téged választott, megbízik a tudásodban. Ez nem igazán szerencsés szerintem, mert igazán jó produkciót közös munkával lehet létrehozni. A másik típus mindenbe beleszól, amihez nem ért, abba is, és mindenkinél mindent jobban tud. Az ilyenekkel nagyon nehéz az együttműködés. Pályafutásom alatt mindkettőre szép számmal akadt példa, de sok ideális együttműködésre is. Visszatérve tehát a kérdésemre, kell a hangmérnöki munkához pszichológiai érzék is. Amikor Tarr Béla¹³³ filmjein dolgoztam, az nem volt egyszerű menet. Béla előre tudja, mit akar hallani és ahhoz ragaszkodik. Nála nem lehet hajszálnyi eltérés sem az elképzeléséhez képest.

Rozsonits Tamás:

A rendezők sosem hagyják rábeszélni magukat valami jobbra?

---

¹³³ Tarr Béla (1955–) Kossuth-díjas magyar filmrendező.

Kovács György:

A makacs típusúak nem, de akad azért, aki igen és ők meg is köszönik a jobbító szándékú ötleteket. Egyik legnagyobb beugrásom a *Sátántangó* volt. Éppen Koltay Robival¹³⁴ forgattam a *Patika* című TV-sorozatot, amikor felhívott Tarr Béla: te, lenne itt egy film, kellene egy provizórikus keverést csinálni, hogy a stúdiónak megmutathassam. Bejönnél? Mondom, persze. Bementem a forgatás után, gondoltam, éjfélre talán végzünk. Mikor megérkeztem a Nagyvetítőbe, akkor derült ki számomra, hogy 28 felvonásból áll a film. Reggelig kevertem, onnan mentem egyenesen forgatni. Pedig volt már Bélának egy sikertelen kísérlete velem. Pályám elején a Balázs Béla Stúdióba kezdtem filmezni. Egyszer a Zeneteremben megkeresett, hogy indul egy filmmel, natúr szereplők, dokumentarista stílus. Nem vállaltam, és ő ezen halálosan megsértődött. Aztán a *Sátántangónál* újra engem választott és utána több filmen is dolgoztunk együtt.

Rozsonits Tamás:

A színészek, a rendezők vagy a zenészek hisztisebbek munka szempontjából?

Kovács György:

A színészek. Am ez függ azért a rendezőtől is, mert van, amikor én is meg tudom beszélni velük, hogy mit hogyan mondjanak, de akad olyan direktor, aki ezt kikéri magának, megköveteli, hogy neki szóljak, és majd ő instruálja a színészt. Jó, ezt is akceptálja az ember, de sokkal egyszerűbb, ha bensőséges kapcsolatot teremtve te lépsz oda és csendben kérsz ezt-azt. Betegesen ki vagyok hegyezve a rossz hangsúlyokra. Akik ebből élnek – például a TV-ben a riporterek is – olyan rossz hangsúlyozással beszélnek nem ritkán, ami szinte megváltoztatja a mondat értelmét. De a szinkronizált filmeknél is hemzsegnek a rossz hangsúlyok. Ha az én munkáimban találkozom ilyenekkel, megpróbálom kijavíttatni.

Rozsonits Tamás:

Mi az oka szerinted annak, hogy a beszélt nyelv ennyire elsilányult?

Kovács György:

Nem tudom, de úgy veszem észre, hogy a nyelvészek is utánamennek a slendriánosodásnak és nem a folyamat ellen dolgoznak, például ami régen germanizmusnak számított, az ma már elfogadott. Nincs erős kontroll és emiatt burjánzik el ez a jelenség. Azt sem tudom, hogy a riporterek milyen képzésben vesznek részt, foglalkozik-e egyáltalán valaki azzal, hogy a kiejtésüket javítsa, például hogy ne a névelőre tegyék a hangsúlyt? Rendkívül sokat dühöngök ezen, a feleségem nem győz nyugtatgatni. A szinkronos filmeknél magyarázat a szűkös munkaidő, a kevés pénz, de nem elfogadható.

Rozsonits Tamás:

Kik azok a művészek, akik szerinted a legszebben beszélnek?

Kovács György:

Kulka János, Széles Tamás, Dörner György, Reviczky Gábor, Nagy-Kálózy Eszter, csak így hirtelen. Nem csak szépen, érthetően is beszélnek, és a hangjuk is nagyon jó.

Rozsonits Tamás:

Szabadidődben mivel foglalkozol? Mi az, ami feltölt és kikapcsol?

---

¹³⁴ Koltay Róbert (1943–) Jászai Mari-díjas magyar színész, filmrendező.

Kovács György:

A zenehallgatás. A mai napig imádom a klasszikus zenét, mostanában fedezem fel magamnak Anton Brucknert,¹³⁵ fantasztikus zeneszerző. Nagyon sok filmet nézek, és nem szakemberként, hanem mozinézőként tudok teljesen a hatásuk alá kerülni. Számomra az a jó film, amely szinte beszippant, magával visz. Lehet mondani, hogy a munkám a hobbim is. Ezek mellett nagyon sokat olvasok, szeretem a könyveket.

Rozsonits Tamás:

Mennyire foglalkoztatnak a napi események?

Kovács György:

Érdekel és követem is a minket körülvevő világ szűkebb és tágabb történéseit.

Rozsonits Tamás:

Te vagy a Magyar Hangmérnökök Társaságának elnöke. Mesélnél erről a szervezetről?

Kovács György:

A Szövetség 1990 után alakult. Amikor kirúgtak minket a Filmgyárból, akkor gondoltuk Vámosi András kollégámmal, a szövetség előző elnökével, hogy létre kellene hozni egy egyesületet, amelyben összefoghatjuk az audió szakmát. Akkor még az volt az elképzelésünk, hogy kamara jelleggel, de ez nem sikerült. Az Igazságügyi Minisztérium tüzzel-vassal harcolt ellene. A szervezet működését megnehezíti a tagok változatos munkája és elfoglaltsága, mert így nem könnyű időt egyeztetni a közös programokra. Annak idején kidolgoztunk és szétküldtünk a producereknek egy javaslatot, hogy milyen követelményrendszer lenne megfelelő a filmgyártásban hangi szempontból, milyen dotációs módszert kellene bevezetni, de erre egy reakció sem érkezett. Nyitottunk a rádiósok, a szinkronosok, a zenefelvevők, sőt, a koncerthangmérnökök felé is, tehát több irányba próbálkoztunk.

Rozsonits Tamás:

A különböző szakterületeken dolgozó hangmérnökök munkája között van átjárási lehetőség? Te például kevernél élő koncertet?

Kovács György:

Nem. Számomra nem átjárható a dolog. Teljesen különböző lemezt és koncertet keverni, más paramétereknek kell ott hangzásban megfelelni. Más szakma. De vannak ellenpéldák, akiknek megy a szakterületek közötti átjárás. Nekem elég a filmhang és a zenefelvétel.

Rozsonits Tamás:

Mi a helyzet a koncertlemezek tekintetében?

Kovács György:

---

¹³⁵ Anton Bruckner (1824–1896) osztrák romantikus zeneszerző és orgonaművész.

A *Koncert*¹³⁶ című lemezt én készítettem, de a *Kopaszkutya* forgatása is végig koncertkörülmények között zajlott. A lemez is a koncerteken készült, csak nincsen rajta a közönséghang. Azt a filmnél külön tettük alá.

Rozsonits Tamás:

Hogyan érted el azt, hogy az átlag lemezt vásárló egy otthoni, egyszerű berendezésen hallgatva, vagy a hi-fi rajongók a drága eszközeiken is a lehető legnagyobb zenei élményhez jussanak a felvételt hallgatva?

Kovács György:

Ezt maradéktalanul lehetetlen megoldani. Meghallgattuk a felvételeket autórádió, egyszerű kazettás magnón, vagy például elmentünk Solti Jancsi csillaghegyi lakásába és az ő hi-fi tornyán, szóval több helyen teszteltük a felvételeket. A túl jó stúdió-lehallgatások során ellustul az ember, azt hiszi, milyen marha jól szól, aztán elviszed máshova és már nem is olyan ütős a hangzás. Bele kell kalkulálni a gyengébb berendezések lesugárzási képességét, a mély és magas hangok megszólalását, az egész balanszát.

Rozsonits Tamás:

Othon te milyen eszközökön hallgatsz zenét?

Kovács György:

Semmi különös. Marantz hangfalaim vannak, kommersz eszközökkel. Mindig az volt a filozófiám, hogy a zenetermi West End Audio falankénti 1200 wattos lehallgató rendszer fatölcséres magas hangsugárzókkal épített cuccával nem tudok konkurálni. A Hanglemezgyárban Tannoy hangfalak voltak, azok nagyon nem tetszettek nekem, fals hangképet adtak. Nem is értem, hogyan tudták használni őket.

Rozsonits Tamás:

Fejhallgatót használasz?

Kovács György:

Igen, de az sem teljesen kompatibilis. Nagyon nehéz kérdés.

Rozsonits Tamás:

Van-e ismereted arról, hogy a magyar hanglemezek hangzását külföldön mennyire ismerik el?

Kovács György:

Erről nemigen tudok semmit.

Rozsonits Tamás:

Véleményed szerint mi az oka annak, hogy mára a zenei közízlés ennyire elsilányodott annak ellenére, hogy Magyarország bővelkedik zenei tehetségekben?

Kovács György:

Az a lényeg szerintem, hogy az adott hatalomnak mennyire fontos a kultúra, ennek millió vetülete és visszajelzése van. Az elmúlt húsz évben több, számukra fontosabb probléma

---

¹³⁶ Budapesten, a Nemzeti Sportcsarnokban 1981. március 26-án megtartott koncert, ahol újra színpadra lépett a legendás Illés együttes a Tolcsvayék És A Trió, valamint Koncz Zsuzsa társaságában. A rendezvényről hangfelvétel és film is készült, ez utóbbit Koltay Gábor rendezte.

akadt, mint hogy ezzel foglakozzanak. A rendszerváltást megelőzően a Bartók-lemezek¹³⁷ mind-mind nemzetközi díjakat nyertek. Akkoriban, vagy fontos volt, vagy úgy tettek, mintha fontos lenne a művészet. Hasonló a helyzet a sporttal is. Nagyon fellazult mára ez az egész. De szerintem világszerte jellemző a könnyűzene elüzettedése és evvel együtt az átlag silányabbá válása. Hol van ma egy forradalmi újat hozó Beatles, egy költői Doors,¹³⁸ vagy a hangzását tökéletessé csiszoló Pink Floyd? Vagy talán megöregedtünk?

Rozsonits Tamás:

Mi a szerepük ebben a folyamatban a mostanában annyira divatos „tehetségkutató” műsoroknak?

Kovács György:

Régen a TV-ben a *Ki mit tud?*¹³⁹ és a Táncdalfesztiválok,¹⁴⁰ a rádióban a *Made in Hungary* és a *Tessék választani!*¹⁴¹ műsorokban feltűnt valódi tehetségek megkapaszkodtak. Mára a kereskedelmi TV-csatornák számára ez nem más, mint a nézettségi faktort emelő műsorszám. Soha nem azt látom, hogy itt az utánpótlás, mert a rengeteg induló közül maximum egy pár tud fennmaradni, ismertté válni és tényleg megkapaszkodni ezen a nehéz pályán. Ennyi tehetség ezen a kis piacon nem is tud megélni.

Rozsonits Tamás:

Világstárokkal dolgoztál a pályafutásod során?

Kovács György:

A Queen együttesel,¹⁴² amikor a Zombolyai-filmet¹⁴³ forgattuk a Népstadionban. Úgy kezdődött, hogy szárnyas hajóval értük mentünk Bécsbe, aztán kikísértük Freddie Mercury¹⁴⁴ az üres Népstadionba színpadbejárásra, Szentendrére, ahol régiségboltokban vásárolgatott. Ott voltam az Intercontinentalban, a születésnap partiján, én kottáztam le neki a *Tavaszi szelet*. Dolgoztam Armando Trovajolival¹⁴⁵ és Nicola Piovannival¹⁴⁶ is, aki Nino Rota¹⁴⁷ halála után Fellini¹⁴⁸ zeneszerzője volt. És nem utolsósorban Marcello Mastroiannival,¹⁴⁹ Hanna Schygullával,¹⁵⁰ Brad Douriffal,¹⁵¹ Isabelle Hupperttel.¹⁵²

Rozsonits Tamás:

---

¹³⁷ Bartók Béla (1881–1945) a 20. század egyik legnagyobb hatású zeneszerzője, zongoraművész, népzene kutató.

¹³⁸ 1965–1973 között működő amerikai rockzenekar.

¹³⁹ A Magyar Televízió kulturális tehetségkutató műsora volt, 1962 és 1996 között összesen tíz adássorozatot ért meg.

¹⁴⁰ A Magyar Televízió könnyűzenei versenye volt, először 1966-ban rendezték meg.

¹⁴¹ A Magyar Rádióban a hatvanas-hetvenes-nyolcvanas években megrendezett könnyűzenei fesztivál, ahol minden dal új, a nyilvánosság előtt addig be nem mutatott szerzemény volt.

¹⁴² Brit rockzenekar, eredeti felállásában 1970 és 1991 között működött, napjainkban más felállásban játszanak.

¹⁴³ *Hungarian Rhapsody – Queen – Live In Budapest* a Queen együttes magyarországi fellépését (Népstadion, 1986. július 27.) megörökítő angol koncertfilm, Zombolyai János rendezte.

¹⁴⁴ Freddie Mercury (1946–1991) párszi indiai származású brit rockénekes, a Queen együttes tagja és egyik fő szerzője.

¹⁴⁵ Armando Trovajoli (1917–2013) olasz zongorista, zeneszerző, karmester, rengetek filmzene alkotója.

¹⁴⁶ Nicola Piovani (1946–) sikeres olasz filmzeneszerző.

¹⁴⁷ Nino Rota (1911–1979) olasz zeneszerző.

¹⁴⁸ Federico Fellini (1920–1993) a világ egyik legnagyobb hatású, számtalan díjjal elismert olasz filmrendezője.

¹⁴⁹ Marcello Mastroianni (1924–1996) olasz színész, az egyetemes filmművészet egyik legnagyobb alakja.

¹⁵⁰ Hanna Schygulla (1943–) világhírű német színésznő.

¹⁵¹ Brad Dourif (1950–) amerikai színész.

¹⁵² Isabelle Huppert (1953–) többszörösen kitüntetett világhírű francia színésznő.

Megfordult valaha a fejedben, hogy más országba költözz, és ott folytasd a karriered?

Kovács György:

Ilyen keményen nem. Egyszer felvetődött, amikor Armando Trovaiolival dolgoztunk, aki a *Miss Arizona*¹⁵³ és még egy millió olasz film zeneszerzője volt. Először hallani sem akart arról, hogy Magyarországra jöjjön és a Zeneteremben dolgozzon, azt mondta, neki van saját stúdiója Rómában, ott kell felvenni mindent. Csaláteknek kiküldtek engem Rómába, hogy vigyek felvételeket és próbáljam meggyőzni őt. Pillanatok alatt apa-fiú viszony alakult ki kettőnk között, nagyon tetszett neki, ahogy dolgozom. A filmben tizenkét betétdal szerepel. Ennek a felét Budapesten vettem fel és a film kísérőzenéjét is a Zeneteremben rögzítettük. Akkor megkérdeztem tőle, mi lenne, ha nálatok dolgoznék, azt mondta, rengeteg hangmérnök barátja van munka nélkül, nem teheti meg, hogy kivisz engem még egy éhes szájnak. Ennyi volt részemről a nagy próbálkozás.

Rozsonits Tamás:

Sajnálod?

Kovács György:

Nem! Abszolút nem.

Rozsonits Tamás

---

¹⁵³ 1987-ben bemutatott, magyar-olasz koprodukcióban készült filmdráma, rendezte: Sándor Pál.